

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.09.1996, sp. zn. 2 Cdon 1153/96, ECLI:CZ:NS:1996:2.CDON.1153.1996.1

Číslo: 17/1997

Právní věta: Ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 172/1991 Sb. vylučuje z přechodu majetku státu do vlastnictví obcí pouze ty věci, ohledně nichž byl nárok na jejich vydání podle zákona č. 403/1990 Sb. a zákona č. 87/1991 Sb. uplatněn před účinností zákona č. 172/1991 Sb. Ostatní věci přešly do vlastnictví obcí (s výjimkami plynoucími z ustanovení § 4 odst. 1 citovaného zákona) se všemi právy a povinnostmi, které se k tomuto majetku vztahují, včetně povinnosti věc vydat.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 26.09.1996

Spisová značka: 2 Cdon 1153/96

Číslo rozhodnutí: 17

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Vlastnické právo

Předpisy: 172/1991 Sb. § 4odst. 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 17

Vlastnictví

Ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 172/1991 Sb. vylučuje z přechodu majetku státu do vlastnictví obcí pouze ty věci, ohledně nichž byl nárok na jejich vydání podle zákona č. 403/1990 Sb. a zákona č. 87/1991 Sb. uplatněn před účinností zákona č. 172/1991 Sb. Ostatní věci přešly do vlastnictví obcí (s výjimkami plynoucími z ustanovení § 4 odst. 1 citovaného zákona) se všemi právy a povinnostmi, které se k tomuto majetku vztahují, včetně povinnosti věc vydat *).

(Rozsudek Nejvyššího soudu z 26. 9. 1996, [2 Cdon 1153/96](#))

Z odůvodnění:

M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem rozhodl po částečném zpětvzetí odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně tak, že zastavil odvolací řízení ve vztahu mezi žalobcem a prvním a druhým

žalovaným (Hlavním městem Prahou a jednou z městských částí), změnil rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku vůči třetímu žalovanému (bytovému podniku) a zamítl žalobu s

návrhem, aby třetí žalovaný byl zavázán uzavřít se žalobcem dohodu o vydání označených nemovitostí.

Na rozdíl od O b v o d n í h o s o u d u pro Prahu 1, který shledal důvodným návrh na vydání označených nemovitostí, směřující vůči třetímu žalovanému, odvolací soud byl toho názoru, že tento žalovaný by sice byl osobou povinnou k vydání nemovitosti ve smyslu ustanovení § 4 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., ale podle zákona č. 172/1991 Sb., přešly sporné nemovitosti na město. Žalobce totiž, jak uvedl odvolací soud, získal postavení oprávněné osoby až s účinností od 1. 11. 1994, v souvislosti se zrušením podmínky trvalého pobytu v zákoně č. 87/1991 Sb. nálezem Ústavního soudu č. 164/1994 Sb.

Výrok o zastavení řízení ve vztahu mezi žalobcem a prvním a druhým žalovaným odvolací soud odůvodnil poukazem na odpovídající procesní úkon žalobců a ustanovení § 207 odst. 2 o. s. ř.

Proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, ve kterém uplatnil dovolací důvody podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. b) a d) o. s. ř. Naplnění prvního z těchto dovolacích důvodů žalobce spatřoval v tom, že odvolací soud přehlédl, že zpětvzetí žaloby vůči prvnímu a druhému žalovanému bylo procesním úkonem podmíněným. Proti zamítavým výrokům rozsudku soudu prvního stupně bylo, jak se uvádělo v dovolání, podáno odvolání s podmínkou, že odvolací soud změni rozsudek soudu prvního stupně. Protože podle dovolatele nejistota mohla vyvstat jen v otázce, kdo ze tří žalovaných je povinen nemovitost vydat, byl tomu odpovídajícím způsobem formulován i odvolací návrh. Totiž jen pro případ zamítnutí žaloby vůči třetímu žalovanému žalobce žádal, aby odvolací soud buď zamítl žalobu proti prvnímu žalovanému a povinnost uzavřít dohodu uložil druhému žalovanému, anebo naopak. Oba tyto alternativní odvolací návrhy podle dovolatele vycházely z možnosti, že odvolací soud změni výrok vyhovující.

V dovolání se dále uvádělo, že v návaznosti na takto podmíněné odvolání žalobců advokát při odvolacím jednání konaném 7. 1. 1996 po poučení odvolacím soudem sice vzal odvolání zpět, ovšem znovu podmíněně, což odvolací soud "ne zcela přesně" vyjádřil v protokolu o jednání slovy ... "s tím, že odvolání... bere zpět". Žalobce byl takto přesvědčen, že jasně a srozumitelně vyjádřil vůli vzít odvolání zpět pouze pro případ, že odvolací soud potvrdí vyhovující výrok rozsudku soudu prvního stupně. Jestliže tedy odvolací soud zastavil odvolací řízení, ačkoliv změnou rozsudku soudu prvního stupně žalobu zamítl, potom, jak se uvádělo v dovolání, rozhodl o zastavení řízení v rozporu s obsahem žalobcova procesního úkonu.

Dovolací důvod podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. je podle dovolatele naplněn nesprávným výkladem ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 172/1991 Sb. Za správný má dovolatel výklad tohoto ustanovení podaný soudem prvního stupně. V něm je totiž zdůrazněna okolnost, že řádné uplatnění nároku oprávněnou osobou (a to i v budoucnu, neboť na čas minulý zákon nemohl pomýšlet) brání přechodu věcí do majetku obce. Je-li nárok oprávněné osoby uplatněn v souladu se zákonem, pak tento účinek nastává bez zřetele k tomu, kdy se tak stane. Žalobce nemohl uplatnit nárok dříve, než v souvislosti s nálezem Ústavního soudu ČR. č. 164/1994 Sb.

N e j v y š š í s o u d svým rozsudkem zrušil rozsudek odvolacího soudu ve výrocích o zastavení odvolacího řízení a o nákladech řízení ve vztahu mezi žalobcem a prvním a druhým žalovaným a věc v uvedeném rozsahu vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Dovolání žalobce směřující proti měnícímu výroku citovaného rozsudku a výroku o nákladech řízení ve vztahu mezi ním a žalovaným bytovým podnikem zamítl.

Z odůvodnění:

Žalobce je oprávněnou osobou ve smyslu ustanovení § 3 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb. ke dvěma

třetinám sporných nemovitostí, a to osobou, která svůj nárok řádně uplatnila. Postavení oprávněné osoby žalobce získal až v souvislosti se zrušením podmínky trvalého pobytu, původně vyjádřené v § 3 odst. 1 a 4 citovaného zákona, nálezem Ústavního soudu sp. zn. [Pl. ÚS 3/94](#) ze dne 12. července 1994, uveřejněným pod č. 164/1994 Sb. (rozeslané 11. 8. 1994).

Se zřetelem k uplatněnému dovolacímu důvodu se přezkum správnosti právního posouzení věci odvolacím soudem soustředil k otázce, zda žalobcovu nároku brání účinky zákona č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí.

Věci, které podle citovaného zákona přešly s účinností od 24. 5. 1991 do vlastnictví obcí, získal stát – jako vlastník – různým způsobem. Restituční funkce tohoto zákona postihuje tzv. historický majetek obcí (§ 2 zákona č. 172/1991 Sb.), tj. majetek, který stát obcím odňal na základě likvidace obecního zřízení a který ex lege obcím vrací. V tomto ohledu zákon sleduje cíl vlastní všem ostatním restitučním předpisům, totiž právě vydání věcí (i nemovitostí) jejich původnímu vlastníku.

Podstatná část nemovitého majetku státu, se kterým hospodařily dřívější národní výbory, přešla na stát z vlastnictví fyzických či právnických osob. Náprava některých majetkových křivd v poměrech vlastníků – fyzických osob byla již v době přijetí zákona provedena jednak zákonem č. 403/1990 Sb. a jednak zákonem č. 87/1991 Sb. Proto zákon č. 172/1991 Sb. v ustanovení § 4 odst. 2 vyjádřil jednoznačnou zásadu, že z nemovitého majetku, se kterým před obnovením obecního zřízení zákonem č. 367/1990 Sb. hospodařily bývalé národní výbory, popřípadě organizace jimi zřízené, mohou obce získat z tohoto majetku, který přešel na stát, jen ten dřívější majetek fyzických osob, k němuž nebyl oprávněnou osobou uplatněn důvodný nárok. Z legislativně technického hlediska je tato zásada poněkud nepřesně promítnuta do znění ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 172/1991 Sb. tak, že do vlastnictví obcí nepřecházejí věci z vlastnictví České republiky, k jejichž vydání uplatní nárok oprávněná osoba.

Přechod majetku na obec zákon č. 172/1991 Sb. nemohl spojovat a také nespojil s nejistotou v otázce, zda skutečně budou po účinnosti zákona k tomuto majetku uplatněny oprávněnými osobami restituční nároky. Ustanovení § 4 odst. 2 citovaného zákona proto ve svých důsledcích vylučuje z přechodu do vlastnictví obcí pouze ty věci, ohledně kterých byl nárok na jejich vydání uplatněn před účinností zákona, tedy před 24. květnem 1991. Ostatní věci podléhající zákonu č. 172/1991 Sb. dnem jeho účinnosti přešly do vlastnictví obcí (s výjimkami plynoucími z § 4 odst. 1 tohoto zákona).

V uvedeném ustanovení zákon dal přednost jistotě v tom, kdo bude vykonávat práva vlastníka, před konstrukcí podmíněné a protahované správy prostřednictvím organizací, které dříve spravovaly majetek státu. Toto ustanovení § 4 odst. 2 tedy nevytváří konkurenci vlastnictví obce a nároků osob oprávněných podle restitučních předpisů. Majetek, který ex lege přešel na obce způsobem již uvedeným (tj. majetek, k němuž nebyl před účinností zákona uplatněn restituční nárok), obce nutně převzaly i se všemi právy a povinnostmi, které se k tomuto majetku připínají.

Také povinnost vydat věc, stanovená v § 4 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., tedy přešla na jejího nabyvatele, tj. v daném případě na obec. Okolnost, že restituční nárok žalobcův byl založen až v souvislosti s nálezem Ústavního soudu sp. zn. [Pl. ÚS 3/94](#) ze dne 12. července 1994 (č. 164/1994 Sb.), nemá ve sledovaných souvislostech právního významu.

Protože žalobcův nárok vůči žalovanému bytovému podniku z vyložených důvodů neobstojí, nelze mít rozhodnutí odvolacího soudu ve vztahu mezi žalobcem a třetím žalovaným za nesprávné. Dovolací soud proto v této části žalobcovo dovolání zamítl podle ustanovení § 243b odst. 1 o. s. ř.

*) stanovené v § 4 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb.